

Зависимости на произведението и частното от компонентите им

▶ Колкото пъти нараства един от множителите в дадено произведение, толкова пъти нараства и произведението.	a	0,5	1	нараства 2 пъти
	b	8,6	8,6	не се променя
	$a \cdot b$	4,3	8,6	нараства 2 пъти
▶ Колкото пъти намалява един от множителите в дадено произведение, толкова пъти намалява и произведението.	a	0,5	0,25	намалява 2 пъти
	b	8,6	8,6	не се променя
	$a \cdot b$	4,3	2,15	намалява 2 пъти
▶ Ако един от множителите в произведение се увеличи толкова пъти, колкото пъти се намали друг множител, то произведението не се променя.	a	3,5	7	нараства 2 пъти
	b	8,6	3,4	намалява 2 пъти
	$a \cdot b$	30,1	30,1	не се променя
▶ Колкото пъти увеличим делителя, толкова пъти се увеличава и частното.	a	5,5	11	нараства 2 пъти
	b	0,5	0,5	не се променя
	$a : b$	11	22	нараства 2 пъти
▶ Ако намалим умалителя с дадено число, то и разликата се намалява със същото число.	a	15,6	5,2	намалява 3 пъти
	b	0,1	0,1	не се променя
	$a : b$	1,56	0,52	намалява 3 пъти
▶ Ако увеличим умалителя с дадено число, то разликата се намалява с това число.	a	15,6	15,6	не се променя
	b	0,1	0,2	нараства 2 пъти
	$a : b$	156	78	намалява 2 пъти
▶ Ако намалим умалителя с дадено число, то разликата се увеличава с това число.	a	15,6	15,6	не се променя
	b	0,1	0,05	намалява 2 пъти
	$a : b$	156	312	нараства 2 пъти

ТЕСТ

Зависимости на произведението и частното от компонентите им

1 Произведението на две числа е 6,8. Ако единият от множителите се увеличи 2 пъти, то произведението ще е:

- а) 8,8;   б) 13,6;   в) 3,4;   г) 4,8.

- 2 Частното на две числа е 6,8. Ако делимото намалим два пъти, то частното ще е:
а) 8,8; б) 13,6; в) 3,4; г) 4,8.
- 3 Частното на две числа е 6,8. Ако делителя намалим два пъти, то частното ще е:
а) 8,8; б) 13,6; в) 3,4; г) 4,8.
- 4 Кое от изброените произведения е най-голямо:
а) $99,223344 \cdot 8,12$; б) $99,223344 \cdot 8,102$;
в) $99,223344 \cdot 8,201$; г) $99,223344 \cdot 8,21$.
- 5 Кое от посочените числа трябва да се постави на мястото на A , така че частното $35,5 : A$ да е най-малко:
а) 505,3; б) 503,5; в) 305,5; г) 505,35.
- 6 Като започнете от най-малкото, подредете по големина числата:
 $A = 497,34 : 7,9$; $B = 497,3 : 7,9$; $C = 497,4 : 7,9$; $M = 497,304 : 7,9$.
а) B, M, A, C ; б) A, B, C, M ; в) B, C, M, A ; г) B, C, A, M .
- 7 Произведението на три числа е 12,5. Как ще се измени то, ако всяко едно от числата се увеличи 2 пъти:
а) ще се увеличи 6 пъти; б) ще се увеличи с 6;
в) ще се увеличи 8 пъти; г) ще се увеличи с 8.
- 8 Лицето на правоъгълник е 10,2 кв. см. Ако увеличим дължината му 2 пъти, а ширината му – 3 пъти, то лицето му ще бъде:
а) 51 кв. см; б) 61,2 кв. см; в) 16,2 кв. см; г) 15,2 кв. см.
- 9 Ако една от страните на правоъгълник се намали 2 пъти, а другата се увеличи 6 пъти, то лицето му:
а) ще се увеличи 3 пъти; б) ще се намали 3 пъти;
в) ще се увеличи 4 пъти; г) ще се намали 4 пъти.
- 10 Произведението на четири числа е 60. Ако първото се намали 10 пъти, второто се увеличи 10 пъти, третото се намали 10 пъти, а четвъртото се увеличи 10 пъти, то произведението им ще е:
а) 60; б) 600; в) 6; г) 100.

Текстови задачи от движение

▶ При текстови задачи от движение се използват зависимостите между път, скорост, време: $S = v \cdot t$, $v = S : t$, $t = S : v$.

▶ За улеснение е добре да правим схема при решението на задачата.

1. Често в задачите от движение се използват някои от следните зависимости:

$$* S_{AC} + S_{CB} = S_{AB}$$

$$* S_{AB} = S_{BA}$$

2. Не трябва да забравяме, че при движението на моторна лодка в река скоростта ѝ зависи от посоката на движение и скоростта на течението на реката:

$$* V_{\text{по течението}} = V_{\text{спокойни води}} + V_{\text{течението}}$$

$$* V_{\text{срещу течението}} = V_{\text{спокойни води}} - V_{\text{течението}}$$

Текстови задачи от общ характер

Да припомним:

единична цена $\cdot$ количество = цена на количеството

Например: Ако цената на мандарините е 1,75 лв. за килограм и закупим 0,800 кг мандарини, ще платим $1,75 \cdot 0,8 = 1,40$ лв.

ЗАДАЧИ

1 От две селища едновременно един срещу друг тръгват два автобуса. Единият се движи със скорост 55,5 км/ч, а другият – със скорост 70,5 км/ч. Срещнали се след 2 часа. Намерете:

- разстоянието между селищата;
- какъв път е изминал всеки от автобусите до срещата.

Решение:

Единият автобус е изминал пътя от A до C : $S_{AC} = v \cdot t = 55,5 \cdot 2$.

Другият автобус е изминал пътя от B до C : $S_{BC} = v \cdot t = 70,5 \cdot 2$.

Разстоянието между селищата A и B е:

$$S_{AB} = S_{AC} + S_{CB} = 55,5 \cdot 2 + 70,5 \cdot 2 = (55,5 + 70,5) \cdot 2 = 76 \cdot 2 = 152 \text{ км}$$

б) Единият автобус е изминал $S_{AC} = v \cdot t = 55,5 \cdot 2 = 111$ км.

Другият автобус е изминал $S_{BC} = v \cdot t = 70,5 \cdot 2 = 141$ км.

- 2 От два града, намиращи се на разстояние 61,5 км, едновременно един срещу друг тръгнали двама велосипедисти със скорост 10 км/ч и 10,5 км/ч. Намерете:

а) след колко часа са се срещнали;

б) какъв път е изминал всеки от тях до срещата.

- 3 От две селища едновременно един срещу друг тръгват автобус и лека кола. Срещнали се след 2 часа. Ако знаем, че разстоянието между селищата е 310 км и скоростта на колата е 80 км/ч, намерете:

а) скоростта на автобуса;

б) какъв път е изминал всеки от тях до срещата.

- 4 Скоростта на параход по течението на една река е 24 км/ч, а скоростта на парахода в спокойни води е 19,2 км/ч. Намерете:

а) скоростта на течението на реката;

б) скоростта на парахода срещу течението на реката;

в) колко километра ще измине параходът срещу течението за 5 часа.

Решение:

а) $V_{\text{течението}} = 24 - 19,2 = 4,8$ км/ч

б) $V_{\text{срещу течението}} = 19,2 - 4,8 = 14,4$ км/ч

в) $S_{\text{срещу течението}} = V_{\text{срещу течението}} \cdot t = 14,4 \cdot 5 = 72$ км

- 5 Скоростта на лодка срещу течението е 6,9 км/ч, а скоростта на течението е 2,5 км/ч. Намерете:

а) скоростта на лодката в спокойни води;

б) скоростта на лодката по течението на реката;

в) колко километра ще измине лодката по течението за 4 часа.

- 6 Разстоянието между две пристанища A и B е 128 км. Кораб изминал това разстояние по течението на реката за 5 часа. За колко време ще измине обратния път, ако скоростта на течението на реката е 4,8 км/ч?

7 Соня купила 800 грама ягоди на цена 4,20 лв. за килограм и 1,200 кг сирене на цена 5,45 лв. Намерете:

- а) колко лева е струвала покупката;
б) ако Соня е дала 10 лв., колко са ѝ върнали.

8 Иво купил 240 грама луканка и платил 3 лв. Намерете:

- а) каква е цената на луканката (за килограм);
б) колко ще струва 1,250 кг от тази луканка.

Решение:

а) $240 \text{ г} = (240 : 1000) \text{ кг} = 0,240 \text{ кг}$

$3 : 0,24 = 300 : 24 = 12,50 \text{ лв.}$ е цената на луканката за килограм.

б) $12,5 \cdot 1,250 = 15,625 \approx 15,63 \text{ лв.}$ струва 1,250 кг от тази луканка.

9 Валя купила 1 кг 200 г банани на цена 2,40 лв. за килограм и 800 г ябълки. Платила общо 3,88 лв. Намерете:

- а) колко е платила за ябълките;
б) каква е цената на ябълките.

10 Запишете четири числа, първото от които е 8,12. Второто е три пъти по-голямо от него. Третото число е 1,2 пъти по-малко от второто, а четвъртото е с 15,76 по-малко от третото. След като намерите числата, намерете:

- а) колко пъти третото число е по-голямо от първото;
б) с колко третото число е по-голямо от първото;
в) сбора им;
г) разликата от сбора на първото и второто и сбора на третото и четвъртото число.

ОТГОВОРИ

- 10 Числата са: 8,12; 24,36; 20,3; 4,63
- 9 а) 1 лв.; б) 1,25 лв. за килограм.
- 7 а) 9,90 лв.; б) 0,10 лв.
- 6 8 часа.
- 5 а) 9,4 км/ч; б) 11,9 км/ч; в) 47,6 км.
- 3 а) 75 км/ч; б) 160 км, 150 км.
- 2 а) 3 ч; б) 30 км, 31,5 км.
- а) 2,5 пъти;
- б) 12,18;
- в) 57,41;
- а) 7,55.

Текстови задачи от движение

1. Пределната възраст на брезата е 150 години, а пределната възраст на бора е 3,8 пъти повече. Пределната възраст на бора е:
а) 570;   б) 153,8;   в) 188;   г) 530.
2. Топлото океанско течение Гълфстрийм в Атлантическия океан има скорост 8,002 км/ч. С каква скорост ще се движи по това течение параход със собствена скорост 26,19 км/ч:
а) 18,188 км/ч;   б) 34,192 км/ч;   в) 34,39 км/ч;   г) 34,21 км/ч.
3. Скоростта на лодка по течението на река е 15,5 км/ч. Скоростта на течението е 2,6 км/ч. Скоростта на лодката срещу течението е:
а) 12,9 км/ч;   б) 18,1 км/ч;   в) 13,9 км/ч;   г) 10,3 км/ч.
4. Домакиня купила 1 кг 700 г кайма на цена 7,40 лв. за килограм. Платила е:
а) 12,58 лв.;   б) 7,45 лв.;   в) 7,92 лв.;   г) 11,97 лв.
5. Фирма закупила 450 кг банани по 1,40 евро за килограм и ги продала за 2,10 евро за килограм. Печалбата на фирмата в евро е:
а) 585;   б) 945;   в) 315;   г) 630.
6. Симо купил 1,350 кг домати и платил 2,97 лв. Цената на килограм домати е:
а) 4 лв.;   б) 2,20 лв.;   в) 4,95 лв.;   г) 2 лв.
7. 25 шоколадови сладки тежат 300 грама. Колко тежат 90 такива сладки?
а) 1 кг 80 г;   б) 1 кг 800 г;   в) 1,008 кг;   г) 1,810 кг.
8. От два града едновременно един срещу друг в 10 часа сутринта тръгват джип със скорост 96 км/ч и лека кола. Скоростта на колата е с 5,5 км/ч по-голяма от скоростта на джипа. В 11 ч джипът и леката кола не са се срещнали и разстоянието между тях е 20 км. Разстоянието между двата града е:
а) 197,5 км;   б) 187,5 км;   в) 217,5 км;   г) 207,5 км.
9. От една гара едновременно в противоположни посоки тръгват два влака със скорости 80,5 км/ч и 70,5 км/ч. Намерете след колко време разстоянието между тях ще е 453 км:
а) 1 час;   б) 2 часа;   в) 4 часа;   г) 3 часа.

10. Моторна лодка изминала разстоянието между две пристанища за 8 часа, като се движела срещу течението на реката със скорост 15 км/ч. Ако скоростта на течението на реката е 2,5 км/ч, за колко време лодката ще измине обратния път?

- а) 7 часа;   б) 6 часа;   в) 5 часа;   г) 4 часа.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
а б в г а б в г а б в г а